



Regeringens förvaltningspolitik, m.m.

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas regeringens skrivelse 2000/01:151 Regeringens förvaltningspolitik jämte en motion som väckts med anledning av skrivelsen. Vidare behandlas 24 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna. Samtliga motioner avstyrks.

I betänkandet finns sex reservationer och två särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Utskottets överväganden	6
Regeringens förvaltningspolitik.....	6
Myndigheters service, m.m.	8
Information från myndigheter, IT.....	14
Öppenhet i förvaltningen.....	18
Jämställdhet i förvaltningen.....	21
Alkoholfri representation.....	24
Tillsättning av högre statliga tjänster.....	25
Regionalt ansvar i förvaltningen.....	29
Poströstning.....	30
HBT-kompetens inom offentlig sektor	32
Reservationer.....	35
1. Utvidgad skyldighet att meddela skriftligt beslut (punkt 2).....	35
2. Dröjsmålstalan (punkt 3)	36
3. Bemötandefrågor (punkt 4).....	36
4. Alkoholfri representation (punkt 9).....	37
5. Tillsättning av högre statliga tjänster (punkt 10).....	37
6. HBT-kompetens inom offentlig förvaltning (punkt 13).....	38
Särskilda yttranden.....	39
Metod för att belysa jämställdhetsperspektivet i förvaltningen	39
Poströstning.....	39
Förteckning över behandlade förslag.....	40
Skrivelsen	40
Följdmotion	40
Motioner från allmänna motionstiden.....	40

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens förvaltningspolitik

Riksdagen lägger regeringens skrivelse 2000/01:151 till handlingarna.

2. Utvidgad skyldighet att meddela skriftligt beslut

Riksdagen avslår motion 2001/02:K245.

Reservation 1 (v)

3. Dröjsmålstalan

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K286, 2001/02:K328 och 2001/02:K371 yrkande 31 i denna del.

Reservation 2 (m, kd, c, fp)

4. Bemötandefrågor

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K371 yrkande 31 i denna del, 2001/02:So240 yrkande 3 och 2001/02:So626 yrkande 3.

Reservation 3 (c)

5. Telefon till myndigheter

Riksdagen avslår motion 2001/02:K239.

6. Information från myndigheter, IT

Riksdagen avslår motion 2001/02:T465 yrkandena 4, 5, 7 och 10.

7. Öppenhet i förvaltningen

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K1 och 2001/02:Ju388 yrkande 7.

8. Jämställdhet i förvaltningen

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:A211 yrkande 14 och 2001/02:Sf402 yrkande 1.

9. Alkoholfri representation

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K360 och 2001/02:K387.

Reservation 4 (mp)

10. Tillsättning av högre statliga tjänster

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K60 yrkande 9, 2001/02:K236 yrkande 17 och 2001/02:K203.

Reservation 5 (m)

11. Regionalt ansvar i förvaltningen

Riksdagen avslår motion 2001/02:K237.

12. Poströstning

Riksdagen avslår motion 2001/02:T56 yrkande 3.

13. HBT-kompetens inom offentlig förvaltning

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:L367 yrkande 17 och 2001/02:L371 yrkande 29.

Reservation 6 (v, fp, mp)

Stockholm den 14 maj 2002

På konstitutionsutskottets vägnar

Per Unckel

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Per Unckel (m), Göran Magnusson (s), Barbro Hietala Nordlund (s), Pär Axel Sahlberg (s), Kenneth Kvist (v), Ingvar Svensson (kd), Mats Berglind (s), Lars Hjertén (m), Kerstin Kristiansson Karlstedt (s), Kenth Högström (s), Mats Einarsson (v), Björn von der Esch (kd), Nils Fredrik Aurelius (m), Per Lager (mp), Åsa Torstensson (c), Helena Bargholtz (fp) och Margareta Nachmanson (m).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Regeringen lämnar i skrivelsen en redogörelse för arbetet med genomförandet av regeringens förvaltningspolitiska handlingsprogram – En förvaltning i demokratins tjänst och en allmän lägesbeskrivning avseende olika områden.

Under den allmänna motionstiden har det väckts ett antal motioner avseende den statliga förvaltningspolitiken. Dessa motionsyrkanden och en motion som väckts med anledning av skrivelsen tas upp till behandling i detta betänkande.

Utskottets överväganden

Regeringens förvaltningspolitik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger regeringens skrivelse 2000/01:151 till handlingarna.

Skrivelsen

Regeringen redovisade i propositionen Statlig förvaltning (prop. 1997/98:136, bet. 1997/98:KU31, rskr. 1997/98:294) riktlinjer för och krav på den framtida statliga förvaltningen. Regeringens mål är att den svenska statsförvaltningen skall, med höga krav på rättssäkerhet, effektivitet och demokrati, vara tillgänglig och tillmötesgående och därigenom vinna medborgarnas fulla förtroende. Statsförvaltningen skall ge näringslivet goda arbets- och tillväxtförutsättningar samt vara framgångsrik och respekterad i det internationella samarbetet. I propositionen uttalade regeringen som sin avsikt att ett förvaltningspolitiskt handlingsprogram skulle utarbetas.

I skrivelsen, som innehåller en samlad redovisning av förvaltningspolitiken, redogörs inledningsvis för det förvaltningspolitiska handlingsprogrammet. Kärnan i programmet är enligt vad som anges i skrivelsen att medborgarna sätts i centrum i en demokratisk, rättssäker och effektiv förvaltning. Statsförvaltningens verksamhet utgår ifrån de grundläggande värdena demokrati, rättssäkerhet och effektivitet. De krav som demokratin ställer innebär att förvaltningen skall fullgöra sina uppgifter i enlighet med de beslut som riksdag och regering har fattat. Kraven på rättssäkerhet innebär att förvaltningen skall fatta materiellt riktiga beslut på grundval av gällande lagar och andra författningar samt att enskilda skall ha möjlighet att få sin sak prövad i domstol. Kravet på effektivitet innebär att förvaltningen skall åstadkomma avsedda resultat och uppnå de mål som fastställts av statsmakterna och att detta skall ske kostnadseffektivt.

Hur förvaltningen fungerar har enligt handlingsprogrammet inte bara en avgörande betydelse för det demokratiska samhällets funktionsduglighet och för människors förtroende för demokratin utan också för välfärd och ekonomisk tillväxt. Förvaltningen måste tillhandahålla tjänster på ett sådant sätt att den ger den största möjliga nytta för medborgare, företag, kommuner, organisationer m.fl. inom givna ekonomiska ramar. Att myndigheter använder enkelt och begripligt språk i sina kontakter med medborgare, företag och medier är enligt programmet en förutsättning för god service och tillgänglighet i förvaltningen. I programmet anges vidare att en på rätt sätt använd informationsteknik kan vara ett mycket kraftfullt redskap för att öka tillgängligheten till information och tjänster, förnya och effektivisera verksamhet och arbetsmetoder samt för att stärka demokratin och öppenheten. Enligt handlingspro-

grammet måste därför målet för varje myndighet vara att all information och service som med bibehållen eller ökad kostnadseffektivitet kan tillhandahållas elektroniskt också skall göras så. Men målet är också att tjänsterna skall vara tillgängliga för alla. De som inte kan, vill eller har förmågan att utnyttja den nya tekniken skall erbjudas tjänsterna på traditionellt sätt.

Programmet innehåller en rad åtgärder som skall lägga grunden för en långsiktig utveckling av förvaltningen. De syftar till att skapa organisations-, styr- och ledningsformer som ger förutsättningar för att de tre grundläggande värdena demokrati, rättssäkerhet och effektivitet skall få genomslag i förvaltningen.

Av skrivelsen framgår att omfattande informations- och utbildningsinsatser har genomförts för att presentera innehållet i det förvaltningspolitiska handlingsprogrammet. Målgrupper har framför allt varit olika personalkategorier inom det statliga området, bl.a. har alla statsanställda fått en kort version av programmet. Den nya tekniken har använts i informationsspridningen. Ett e-brev har gått ut till alla statsanställda. Programmet finns på Justitiedepartementets webbplats och en särskild informationskanal har skapats för att ge bl.a. personaltidningarna på statliga myndigheter och fackföreningarnas tidningar information om hur genomförandet av programmet fortskrider. En opinionsundersökning har genomförts bland chefer och anställda inom statsförvaltningen i syfte att få en bild av vilken kännedom de har om programmet. Det pågår även ett arbete med att utveckla bl.a. resultatindikatorer för att följa upp förvaltningspolitiken.

I skrivelsen tar regeringen även upp frågor om organisationsförändringar. Det anges att fortsatta effektivitetssträvanden i första hand bör handla om att det statliga åtagandet måste prövas med stor omsorg. Åtgärder behöver också vidtas kontinuerligt för att komma till rätta med effektivitetsproblem som beror på att myndigheter inte är ändamålsenligt organiserade, att myndigheter har överlappande uppgifter etc.

I skrivelsen berörs även öppenhetsfrågor. Regeringen bedömer att kunskapen om offentlighetsprincipen är otillräcklig och att myndigheternas arbete för att öka öppenheten därför bör följas noga.

Regeringen anför vidare i skrivelsen att i arbetet med att utveckla och verksamhetsanpassa myndighetsstyrningen är det angeläget att mål- och resultatdialoger även framöver ges hög prioritet.

I skrivelsen slås även fast att de statliga myndigheterna skall vara 24-timmarsmyndigheter, dvs. myndigheter som medborgare och företag kan nå elektroniskt dygnet runt för informationsinhämtande och ärendehantering.

Beträffande myndigheternas arbetsgivarpolitik anför regeringen att medvetenheten om problemen med den sneda åldersstrukturen i statsförvaltningen är hög, men att det finns ett fortsatt behov av en än mer aktiv långsiktig planering på många myndigheter. Omkring en tredjedel av myndigheterna har anledning att bli betydligt tydligare i sin redovisning till regeringen av kompetensförsörjningsläget. Utvecklingen mot en jämnare könsfördelning i staten går åt rätt håll. Ytterligare aktiva åtgärder krävs dock innan alla kvinnor och

män har samma möjligheter till utveckling och befordran samt för att minska löneskillnaderna mellan könen. Totalt sett ligger personalrörligheten i staten på en rimlig nivå. Det finns dock anledning att särskilt uppmärksamma åldersgruppen under 35 år. Regeringen fäster stor vikt vid en god arbetsmiljö på de statliga arbetsplatserna. Utifrån vad som framkommit såväl i enskilda myndigheters redovisningar som i större studier bedömer regeringen att det finns all anledning att ta dessa frågor på stort allvar. Regeringen förutsätter att myndigheterna bedriver ett aktivt arbete på detta område. Fortsatt stor uppmärksamhet bör enligt regeringen ägnas åt kompetens- och utbildningsfrågor inom förvaltningen för att stimulera myndigheternas långsiktiga kompetensförsörjning och främja kvalitetsarbetet i staten.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

I den fortsatta texten återkommer utskottet till de frågor som aktualiserats av motioner väckta i samband med skrivelsen eller under den allmänna motionstiden.

Myndigheters service, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion om utvidgad skyldighet för myndigheter att meddela skriftliga beslut. Vidare avstyrker utskottet med hänvisning till tidigare ställningstaganden motioner om införande av rätt till dröjsmålstalan, system med tidsgränser för myndighets svar, en medborgarnas rättighetslista, riktlinjer i förvaltningslagen för bemötandet av medborgare och kostnadsfri telefonkontakt med myndigheter. Jämför reservationerna 1 (v), 2 (m, kd, c, fp) och 3 (c).

Motioner

I motion 2001/02:K245 av Mats Einarsson m.fl. (v) anfördes att det är viktigt att den enskilde alltid får ett skriftligt besked liksom skriftlig upplysning om hur beslut överklagas. Därför föreslås i motionen att förvaltningslagen bör ändras så att myndigheten åläggs att underrätta den sökande skriftligen om det beslut som fattats med anledning av hans eller hennes ansökan. Motionärerna föreslår att riksdagen ger regeringen i uppdrag att återkomma till riksdagen med förslag till sådan ändring av förvaltningslagen.

I motion 2001/02:K328 av Ingvar Svensson m.fl. (kd) föreslås att riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lag om dröjsmålstalan. I en rättsstat är det viktigt att medel står till buds som garanterar den enskilde medborgarens rätt till en säker och snabb handläggning av ett ärende. Detta är

enligt motionärerna särskilt angeläget vad gäller fall av myndighetsutövning mot den enskilde. En förstärkning av den enskildes ställning gentemot den offentliga förvaltningen föreslås därför genom införandet av en s.k. dröjsmålstalan. En sådan talan ger den enskilde en möjlighet att i domstol få prövat om ett förvaltningsärende onödigt uppehålls hos den myndighet som har att fatta beslut i ärendet. Möjlighet till dröjsmålstalan bör enligt motionärerna finnas avseende förvaltningsärenden som omfattar myndighetsutövning mot den enskilde. I motion 2001/02:K286 av Maria Larsson (kd) begärs en översyn av förvaltningslagen i syfte att sätta en tydlig tidsgräns för myndigheters svar till medborgare. Därvid anförs att en ”rimlig” tidsgräns är att medborgare skall få svar från statlig myndighet inom tre månader. Ett svar kan då i vissa fall innehålla besked om att svar i sakfrågan dröjer ytterligare tid samt om orsak till detta. Motionären anser att samma regel bör omfatta alla myndigheter på såväl nationell som regional och lokal nivå.

I motion 2001/02:K371 av Agne Hansson m.fl. (c) föreslås att riksdagen som sin mening tillkännager för regeringen att det gentemot statliga myndigheter och förvaltning bör inrättas en medborgarnas rättighetslista. En sådan rättighetslista bör innehålla krav på att dröjsmål inte får förekomma utan giltiga skäl samt en längsta tid innan medborgaren får svar från myndigheten eller verkställigheten genomförs. Den bör också innehålla krav på vänligt och korrekt bemötande från myndigheters företrädare (*yrkande 31*).

I motion 2001/02:So240 av Kenneth Johansson m.fl. (c) föreslås att riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i förvaltningslagen som innebär att lagen förses med riktlinjer för bemötandet av medborgare (*yrkande 3*). Även i motion 2001/02:So626 av Vivianne Gerdin och Lena Ek (c) framförs ett yrkande av samma innebörd (*yrkande 3*).

I motion 2001/02:K239 av Sylvia Lindgren och Christina Axelsson (båda s) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om kostnadsfri telefonkontakt för att underlätta allmänhetens kontakter med myndigheter och offentliga institutioner.

Bakgrund

Enligt 1 kap. 2 § regeringsformen skall den offentliga makten utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet. Enligt 1 kap. 9 § regeringsformen skall domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iakttä saklighet och opartiskhet.

Enligt 4 § förvaltningslagen skall varje myndighet lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde. Hjälpen skall lämnas i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet. Frågor från enskilda skall besvaras så snart som möjligt.

Myndigheterna skall enligt 5 § förvaltningslagen ta emot besök och telefonsamtal från enskilda. Om särskilda tider för detta är bestämda skall allmänheten underrättas om dem på ett lämpligt sätt. En myndighet skall ha öppet under minst två timmar varje helgfri måndag–fredag för att kunna ta emot och registrera allmänna handlingar och för att kunna ta emot framställningar om att få ta del av allmänna handlingar som förvaras hos myndigheten. Detta gäller dock inte om en sådan dag samtidigt är midsommarafton, julafton eller nyårsafton.

Varje ärende där någon enskild är part skall, enligt 7 § förvaltningslagen, handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersetts. Vid handläggningen skall myndigheten beakta möjligheten att själv inhämta upplysningar och yttranden från andra myndigheter om sådana behövs. Myndigheten skall sträva efter att uttrycka sig lättbegripligt. Även på andra sätt skall myndigheten underlätta för den enskilde att ha med den att göra.

I 21 § förvaltningslagen föreskrivs att en sökande, klagande eller annan part skall underrättas om innehållet i det beslut varigenom myndigheten avgör ärendet om detta avser myndighetsutövning mot någon enskild. Parten behöver dock inte underrättas om det är uppenbart obehövligt. Om beslutet går parten emot och kan överklagas skall han underrättas om hur han kan överklaga det. Han skall då också underrättas om sådana avvikande meningar som avses i 19 § eller som har antecknats enligt särskilda bestämmelser. Myndigheten bestämmer om underrättelsen skall ske muntligt, genom vanligt brev, genom delgivning eller på något annat sätt. Underrättelsen skall dock alltid ske skriftligt om parten begär det.

Riksdagens ombudsmän (JO) skall enligt 12 kap. 6 § regeringsformen utöva tillsyn över tillämpningen i offentlig verksamhet av lagar och andra författningar.

Av justitieombudsmännens ämbetsberättelser framgår att JO i sin verksamhet i förekommande fall framför kritik mot olika myndigheter för långsam handläggning av särskilda ärenden. Av JO:s ämbetsberättelser 1994/95–2000/01 framgår att JO genomsnittligt sett under dessa år i 1–3 ärenden har påtalat dröjsmål med handläggningen.

JO har även uttalat att beslut, i vart fall om beslutet går part emot, bör tillhandahållas parten i skriftlig form. För det fall myndigheten muntligen underrättar part om ett beslut skall detta dokumenteras i akten (JO 1990/91 s. 417 och beslut av JO den 7 november 2001, dnr 945-2000). JO har även riktat kritik mot bristande dokumentation av beslutsunderrättelse (JO 1995/96 s. 348) och mot att beslut inte har meddelats part skriftligen trots att parten begärt detta (JO 1994/95 s. 388).

Justitiekanslern (JK) har enligt lagen (1975:1339) tillsyn över att de som utövar offentlig verksamhet efterlever lagar och andra författningar samt i övrigt fullgör sina åligganden. Enligt 9 § förordningen (1975:1345) med instruktion för Justitiekanslern skall JK granska de ärendeförteckningar som myndigheterna lämnar JK enligt särskilda föreskrifter.

Enligt 30 § verksförordningen (1995:1322) skall en myndighet senast den 1 mars varje år lämna JK en förteckning över de ärenden som kommit in till myndigheten före den 1 juli föregående år men som inte avgjorts vid årets utgång.

Av den granskning som JK utförde beträffande ärendeförteckningar för år 1997 avseende ärenden som kommit in till berörda myndigheter före den 1 juli 1996 men inte slutförts före utgången av 1996 framgår följande. 179 ärendeförteckningar hade kommit in till JK. Av myndigheterna hade 58 inga ärenden i balans medan 121 hade ärenden i balans. JK hade med anledning av redovisad ärendebalans gjort förfrågan i 2 fall. Ärenden som lett till åtgärd hos JK uppgick till 2. Ett ärende hade lett till inspektion.

Av den granskning som JK utförde beträffande ärendeförteckningar för år 1998 avseende ärenden som kommit in till berörda myndigheter före den 1 juli 1997 men inte slutförts före utgången av 1997 framgår följande. 181 ärendeförteckningar hade kommit in till JK. Av myndigheterna hade 58 inga ärenden i balans medan 123 hade ärenden i balans. JK hade med anledning av redovisad ärendebalans gjort förfrågan i 3 fall.

Fri- och rättighetskommittén avlämnade i augusti 1994 slutbetänkandet Domstolsprövning av förvaltningsärenden (SOU 1994:117). Kommittén föreslog bl.a. att en generell möjlighet till talan mot den offentliga förvaltningens underlåtenhet att avgöra ärenden borde införas i svensk rätt. Detta var enligt kommittén av vikt för att den svenska rättsordningen väl skall ansluta sig till den europeiska standarden vad gäller domstolsprövning av förvaltningsärenden. Det innebar också enligt kommittén en förstärkning av den enskildes rättsskydd gentemot förvaltningen. Den enskilde är nämligen enligt kommittén ofta tvungen att invänta ett tillstånd från det offentliga för att kunna sätta i gång med näringsverksamhet, byggnation eller andra projekt. En långsam behandling i förvaltningsorganen kan skapa inte bara otrygghet för den enskilde utan även ekonomiska förluster då investeringar och andra projekteringar kan vara svåra att planera. Detta talade enligt kommittén för att den enskilde bör vara tillförsäkrad att ärendehandläggningen inte drar ut på tiden genom en möjlighet att föra talan mot dröjsmål hos en myndighet.

I proposition 1995/96:133 Några frågor om rättsprövning m.m. övervägde regeringen om det i svensk rätt borde införas en generell möjlighet till s.k. dröjsmålstalan i förvaltningsärenden som avser myndighetsutövning mot enskild. Av de remissinstanser som yttrat sig över Fri- och rättighetskommitténs förslag avstyrkte de flesta kommitténs förslag. Regeringen gjorde bl.a. följande bedömning:

En grundläggande förutsättning för att införa en rätt till dröjsmålstalan är att det verkligen finns ett behov av ett sådant institut. Såsom flera av remissinstanserna har påpekat, har vi i Sverige medel mot långsam handläggning, främst genom JO:s och JK:s tillsynsverksamhet. Kommitténs redogörelse för vissa tillsynsärenden hos JO, JK och konstitutionsutskottet visar i och för sig att det ibland förekommer oacceptabelt långa handläggningstider hos förvaltningsmyndigheterna och även hos regeringen. Därav kan man dock inte dra den slutsatsen att långsam ärendehandlägg-

ning är ett omfattande problem. I de fall långa handläggningstider förekommer är det inte klarlagt vad detta i allmänhet beror på. Är hög arbetsbelastning hos myndigheterna huvudsaken, är det tveksamt om handläggningstiderna totalt sett blir kortare, om det ges en rätt till dröjsmålstalan. Det skulle tvärtom kunna resultera i längre handläggningstider både hos förvaltningsmyndigheterna och hos de länsrätter som skall pröva dröjsmålstalan. Det kan inte heller uteslutas att bestämda handläggningstider och en rätt till dröjsmålstalan skulle kunna få en negativ inverkan på noggrannheten i ärendehandläggningen. Det är även osäkert vilka kostnadseffekter ett införande av en generell rätt till dröjsmålstalan skulle få.

Med hänsyn till det negativa remissutfallet och mot bakgrund av det anförda anser regeringen att kommitténs förslag om dröjsmålstalan inte bör genomföras.

I den tidigare nämnda proposition 1997/98:136 Statlig förvaltning i medborgarnas tjänst lade regeringen fram riktlinjer för regeringens fortsatta arbete med att utveckla den statliga förvaltningen. Regeringens mål är enligt propositionen att den svenska statsförvaltningen, med höga krav på rättssäkerhet, effektivitet och demokrati, skall vara tillgänglig och tillmötesgående och därigenom vinna medborgarnas fulla förtroende.

Inom ramen för kvalitetsarbetet inrättade regeringen en särskild myndighet, Statens kvalitets- och kompetensråd. Myndighetens verksamhet startade den 1 januari 1999 och är enligt förordningen (1998:1647) med instruktion för Statens kvalitets- och kompetensråd en central förvaltningsmyndighet med uppgift att i medborgarnas intresse stödja och stimulera arbetet med kvalitetsutveckling och kompetensförsörjning inom den statliga förvaltningen. Rådet skall stödja myndigheterna att utöva sitt ansvar för kvalitetsutveckling och kompetensförsörjning.

Konstitutionsutskottet behandlade regeringens förslag samt motioner som väckts bl.a. med anledning av propositionen i betänkande 1997/98:KU31. Med anledning av en motion i vilken det föreslogs att det i förvaltningslagen borde införas riktlinjer beträffande myndigheternas bemötande av medborgarna anförde utskottet att det enligt utskottets mening torde vara mer effektivt att inom förvaltningen motverka felaktigt *bemötande* av allmänheten genom utbildningsinsatser och andra liknande åtgärder än genom att göra ändringar i förvaltningslagen. Utskottet avstyrkte motionen. Utskottet vidhöll denna uppfattning i betänkningarna 1999/2000:KU3 och 2000/01:KU3 med anledning av motioner om ändring i förvaltningslagen kring bemötandefrågor.

I betänkande 1999/2000:KU3 behandlade utskottet även en motion med yrkande om införande av s.k. *dröjsmålstalan*. Enligt utskottet hade det inte visat sig föreligga ett generellt behov av att införa en rätt till dröjsmålstalan eller ett system med punktlighetsmål vid myndighetsutövning. I de fall det ändå förekom långsam handläggning fanns enligt utskottet möjligheten att JO eller JK i sin tillsynsverksamhet granskade denna. Utskottet vidhöll denna uppfattning i betänkande 2000/01:KU3 med anledning av motioner om dels en medborgarnas rättighetslista, dels förslag till en lag om dröjsmålstalan.

Regeringen tillsatte i april 1991 STATTEL-delegationen (dir. 1991:29) med uppdrag att genomföra åtgärder för att effektivisera statliga myndigheters telekommunikationer. Arbetet skulle leda till att statliga myndigheter gavs

möjlighet att köpa gemensamma telekommunikationstjänster. Tjänsterna skulle vara grundade på standarder och kosta väsentligt mindre än dåvarande tjänster. STATTEL-delegationen avslutade sitt arbete under år 1996. Statskontoret gavs i uppdrag att följa upp avtalen som STATTEL-delegationen hade träffat.

Med anledning av en motion vari det begärdes ett tillkännagivande om att alla statliga myndigheter bör införa ett 020-nummer gjorde utskottet i betänkande 1996/97:KU24 bedömningen att myndigheterna har en långtgående serviceskyldighet gentemot enskilda i samhället. Utskottet uttalade vidare att det är viktigt att de som vill komma i kontakt med myndigheter inte stöter på hinder av något slag och att det bör vara enkelt för enskilda att ta kontakt med myndigheter. Genom STATTEL-delegationens upphandling av teletjänster kunde statliga myndigheter, kommuner och landsting erhålla olika teletjänster anpassade efter myndigheternas skiftande behov. Med hänsyn härtill ansåg utskottet att motionen fick anses tillgodosedd.

I betänkande 2000/01:KU3 angavs att enligt uppgift från Statskontoret avgör respektive myndighet vilka telefonitjänster de vill ha. I samma betänkande angavs även att frågor som gäller myndigheternas service, ”24-timmarsmyndigheter” och IT i förvaltningen bereds fortlöpande i Regeringskansliet. Med anledning av en motion om en översyn av möjligheterna att införa 020-nummer hos alla myndigheter i Sverige vidhöll utskottet i betänkandet bedömningen att myndigheter genom STATTEL-delegationens upphandling kunde erhålla olika teletjänster anpassade efter myndigheternas skiftande behov.

Enligt uppgift från Statskontoret tecknar kontoret avtal inom IT-området för att få fram bra priser och i övrigt goda avtalsvillkor för statsförvaltningens anskaffningar. Avtalen skall även bidra till uppbyggnaden av en elektronisk infrastruktur i förvaltningen.

Statskontorets avtal baseras på ett upphandlingsförfarande enligt lagen om offentlig upphandling. Avtalen används av statliga myndigheter för egna avrop utan att myndigheterna genomför egna upphandlingar. Under vissa förutsättningar kan avtal även användas av andra upphandlande enheter, som t.ex. kommuner, landsting och affärsdrivande verk.

Utskottets ställningstagande

I fråga om formen för underrättelse om en myndighets beslut är visserligen huvudregeln att myndigheten själv bestämmer om underrättelse skall ske skriftligt eller muntligt, men om parten begär det skall underrättelse ske skriftligt. Om ett beslut går en part emot och kan överklagas, skall myndigheterna underrätta parten om hur beslutet överklagas. Utskottet anser det inte motiverat att ändra de nu redovisade bestämmelserna i förvaltningslagen. På nu anförda grunder avstyrks motion 2001/02:K245 (v).

Utskottet vidhåller sin uppfattning att det inte har visat sig föreligga ett generellt behov av att införa en rätt till dröjsmålstalan eller ett system med tids-

gränser för myndighetssvar. Motionerna 2001/02:K286 (kd), 2001/02:K328 (kd) och 2001/02:K371(c) yrkande 31 i denna del avstyrks därför.

Utskottet vidhåller också sin uppfattning att det torde vara mer effektivt att inom förvaltningen motverka felaktigt bemötande av allmänheten genom utbildningsinsatser och andra liknande åtgärder än genom att göra ändringar i förvaltningslagen. Därför avstyrker utskottet motionerna 2001/02:K371 (c) yrkande 31 i denna del, 2001/02:So240 (c) yrkande 3 och 2001/02:So626 (c) yrkande 3.

Utskottet har tidigare framhållit vikten av att de medborgare som vill komma i kontakt med myndigheter inte stöter på hinder av något slag. Efter upphandling genom Statskontorets försorg kan myndigheterna erhålla olika teletjänster anpassade efter myndigheternas skiftande behov. Varje myndighet avgör emellertid vilka telefonitjänster den vill ha. Utskottet, som anser kostnadsfri telefonkontakt med myndigheterna vara en värdefull möjlighet för medborgarna, anser inte att någon ändring bör göras i denna ordning som innebär att myndigheten själv har att bedöma behovet av bl.a. 020-nummer i förhållande till andra telefonitjänster. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet motion 2001/02:K239 (s).

Information från myndigheter, IT

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till sin tidigare bedömning motionsyrkanden om att statliga myndigheter skall erbjuda samtliga tjänster som intelligenta tjänster, om ökad användarvänlighet för olika grupper, om en myndighetskontakt samt om myndigheters anpassning till ett gemensamt SHS-system (spridnings- och hämtningssystem).

Motion

I motion 2001/02:T465 av Sven Bergström m.fl. (c) föreslås att riksdagen begär av regeringen att regeringen på sikt kräver av myndigheter att de erbjuder samtliga tjänster som intelligenta tjänster. Motionärerna menar att detta mål bör sättas till den 1 januari 2004 och att det får ankomma på regeringen att begära underlag från berörda myndigheter att inkomma med förslag till hur detta kan ske och att därefter återkomma till riksdagen med förslag som gör detta möjligt (*yrkande 4*). Därutöver anføres i samma motion att en avgörande aspekt på de intelligenta tjänsterna är användarvänligheten. Enligt motionärerna räcker det inte med att ha ett användarvänligt gränssnitt för normalanvändaren utan informationen måste kunna presenteras utifrån användarens situation. Funktionshindrade och äldre är exempel på två kategorier användare som har behov av specialanpassade gränssnitt för att kunna tillgodogöra sig den funktionalitet andra användare har tillgång till. Som ett led i

att öka den offentliga sektorns IT-baserade service till medborgarna bör regeringen därför ta initiativ för att stärka forskningen kring detta i Sverige och att sprida resultaten. Utöver detta bör regeringen också i regleringsbrev till myndigheterna lägga in ett uppdrag att se över hur väl olika grupper har tillgång till myndigheternas IT-baserade information (*yrkande 7*).

Vidare anføres i motionen att målsättningen bör vara att en medborgare i behov av att ta kontakt med myndigheter skall kunna göra så utifrån sin situation, inte efter hur myndigheter är organiserade eller hur uppgifter delas mellan myndigheter. Idén om en "one-stop-shop", en myndighetskontakt, finns t.ex. i de medborgarkontor en del kommuner har byggt upp och borde återfinnas i en modern, serviceinriktad, statsförvaltning. Det bör ankomma på regeringen att ge erforderliga uppdrag åt myndigheter och tillskjuta medel inom ramen för utgiftsområdena för att åstadkomma detta (*yrkande 5*).

Slutligen anføres i motionen att det behövs ett regleringsbrev som anger att alla myndigheter senast den 1 januari 2003 skall vara anpassade till ett gemensamt SHS-system (spridnings- och hämtningssystem). Detta är viktigt för att utveckla servicen till medborgarna samt för att minska det offentligas utgifter (*yrkande 10*).

Bakgrund

Staten som föredömlig IT-användare

I propositionen Ett informationssamhälle för alla (prop. 1999/2000:86) har regeringen lagt fast att den statliga förvaltningen skall vara ett föredöme som aktiv användare av informationsteknik i den egna verksamheten och i samverkan med företag och medborgare. Ett omfattande arbete med att utveckla myndigheternas IT-användning sker inom ramen för det förvaltningspolitiska handlingsprogrammet.

24-timmarsmyndigheter

I skrivelsen beskrivs regeringens arbete med det som sammanfattas i begreppet 24-timmarsmyndighet. Målet med arbetet är enligt skrivelsen att förenkla och förbättra samhällsservicen till medborgare och företag. Det innebär att tillgången till service skall vara oberoende av tid och plats, att kontakterna med myndigheterna skall göras enklare och att kvaliteten i servicen skall förbättras. Informationstekniken skall användas för att underlätta för medborgarna att få tillgång till information som möjliggör ett aktivt deltagande i beslutsprocesserna i den offentliga förvaltningen. Den skall också användas för att öka medborgarnas insyn och möjligheter att följa handläggningen och lämna synpunkter i enskilda ärenden.

I skrivelsen slås fast att utvecklingen av 24-timmarsmyndigheter inte får stå i motsättning till traditionella och invanda kontaktformer. Samhällsservicen måste vara tillgänglig via olika kanaler som personliga möten, vanliga brev, avancerad telefonservice, persondatorer och digital-TV. Medborgarna

skall ha möjlighet att använda sig av den form som passar bäst i varje enskilt fall. Samtidigt är det enligt regeringen uppenbart att informationstekniken är ett kraftfullt redskap för ökad tillgänglighet, öppenhet, insyn och effektivitet. Därför måste målet för varje myndighet vara att all information och service som med bibehållen eller ökad kostnadseffektivitet *kan* tillhandahållas elektroniskt också *skall* göras så. Det är sedan myndigheternas sak att se till att de elektroniska tjänsterna utformas och tillhandahålls på ett sådant sätt att de kan användas av alla och inte utestänger grupper av medborgare.

Som ett led i utvecklingen av 24-timmarsmyndigheter gav regeringen den 9 december 1999 Statskontoret i uppdrag att ta fram ett förslag till kriterier för begreppet 24-timmarsmyndigheter. En redovisning av uppdraget lämnades i en rapport (dnr Ju 2000/2368) till regeringen den 4 maj 2000. I rapporten 24-timmarsmyndighet – Förslag till kriterier (Statskontoret 2000:21) lämnas ett förslag till en utvecklingstrappa i fyra steg, som visar hur en myndighet kan förverkliga målet att öka sin tillgänglighet och vara en 24-timmarsmyndighet. Förslag lämnas också om hur Regeringskansliet och myndigheterna kan stimulera och påskynda utvecklingen mot en elektronisk förvaltning.

Regeringen har för att ytterligare påskynda utvecklingen uppdragit åt Statskontoret den 7 juni 2001 att stimulera och stödja utvecklingen av 24-timmarsmyndigheter genom att tillsammans med myndigheterna utveckla och tillhandahålla metoder, vägledningar och avtal samt initiera och genomföra samverkansprojekt (dnr Ju 2000/2368F, 2001/4270F). Arbetet skall syfta till att stimulera myndigheterna att bedriva ett aktivt utvecklingsarbete för att förbättra sin tillgänglighet och service med hjälp av informationstekniken, genom åtgärder som

- att utforma konkreta mål och resultatmätt för utvecklingsarbetet,
- att utveckla metoder för att analysera informations- och servicebehov från ett kundperspektiv,
- att utveckla former för en löpande uppföljning av myndigheternas utveckling mot 24-timmarsmyndigheter,
- att ta fram olika typer av vägledningar samt
- att lämna förslag till en finansieringsmodell för investeringar i den gemensamma infrastrukturen för myndigheternas informationsförsörjning och elektroniska kommunikation.

Arbetet skall bedrivas i bred samverkan med de statliga myndigheterna och i kontakt med företrädare för kommuner, landsting och andra aktörer av betydelse för denna utveckling. Uppdraget sträcker sig över två år.

Sverige direkt – en elektronisk ingång till offentlig information

Staten, genom Regeringskansliet, inledde år 1997 ett samarbete med Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet för att skapa en gemensam portal på Internet som skulle kunna fungera som en vägvisare till det offentliga Sverige. Arbetet drevs i projektform med gemensam finansiering. Projektet

går under namnet Sverige direkt (<http://www.sverigedirekt.se>). Sedan år 1998 har riksdagen deltagit.

Regeringen beslutade den 25 maj 2000 att tillkalla en särskild utredare för att föreslå hur Sverige direkt i en permanent form skall utvecklas och organiseras i framtiden. Utredaren överlämnade i juni 2001 till regeringen delbetänkandet Offentliga Sverige på nätet (SOU 2001:63). I betänkandet föreslogs att portalen Sverige direkt även i framtiden skall vara ingången till det offentliga Sverige på Internet och att en samordning skall ske med Samhällsguiden och rättsinformationssystemet. Staten bör, enligt utredaren, vara huvudman och verksamheten bedrivs i myndighetsform. I slutbetänkandet, Guide på Internet – ett stöd för medborgarens möte med det offentliga (SOU 2002:20), som överlämnades den 4 mars 2002, föreslås att verksamheten övergår från projektform till myndighetsform och blir en permanent del av Statskontoret. Tjänsten bör enligt utredningen även bli tillgänglig per telefon, e-post, brev och fax. Verksamheten inom Sverige direkt skall enligt förslaget också ges en ledande roll i arbetet med att utveckla kvaliteten på den elektroniska samhällsinformationen, bl.a. anpassningen till olika målgruppers behov. Sverige direkt skall vara en resurs som kan ge stöd åt de offentliga informationsproducenterna. Den nya verksamheten inom Sverige direkt bör kunna påbörjas den 1 januari 2003. Statskontoret föreslås då också få ett nytt råd för frågor om elektronisk samhällsinformation och elektronisk förvaltning med representanter också för kommuner och landsting.

Medborgarkontor

I proposition 2001/02:109 föreslår regeringen att lagen (1997:297) om försöksverksamhet med samtjänst vid medborgarkontor skall fortsätta att gälla till utgången av juni 2004. Utskottet har behandlat behandlar denna proposition i betänkande 2001/02:KU30.

Tidigare riksdagsbehandling

I betänkande 2000/01:KU3 behandlade utskottet en motion med liknande yrkanden. Utskottet konstaterade att regeringen i skriften En förvaltning i demokratins tjänst – ett handlingsprogram hade presenterat olika planerade åtgärder. Enligt regeringen borde enskilda individer och företag, så långt det är möjligt, enkelt kunna hämta och lämna den information som är relevant i varje enskild situation oavsett hur informationsansvaret är fördelat mellan myndigheter eller mellan stat, kommun och landsting. Informationstekniken angavs vara ett utmärkt instrument också för att underlätta insyn och kontroll samt för att i större utsträckning informera och hämta in synpunkter från medborgare och företag. En gemensam öppen och säker IT-infrastruktur baserad på Internet skulle, enligt regeringen, ligga till grund för de elektroniska kontakterna med enskilda individer och företag. Statliga myndigheter borde ha en webbplats på Internet med en hemsida av hög kvalitet som är kopplad till Sverige direkt. Hemsidan borde snabbt leda till grundläggande

fakta om myndigheten och annan för medborgarna intressant sakinformation. Den borde, enligt regeringen, också möjliggöra för medborgarna att till myndigheten sända in uppgifter och initiera ärenden elektroniskt etc. Utskottet uttryckte sin förhoppning att de föreslagna åtgärderna skulle komma att underlätta för medborgarna att t.ex. erhålla information från och anhängiggöra ärenden hos myndigheter. Utskottet ansåg att det var mycket viktigt att myndigheterna var öppna och lättillgängliga för medborgarna. Resultaten av planerade åtgärder borde emellertid avvaktas. Genom de planerade åtgärderna ansåg utskottet att motionerna fick anses tillgodosedda, varför de avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har redovisat utvecklingen vad gäller myndigheternas tillgänglighet via informationsteknik. Utskottet vidhåller sin tidigare bedömning att de åtgärder som redovisas och planeras inom det aktuella området kommer att underlätta för medborgarna att t.ex. erhålla information och anhängiggöra ärenden hos myndigheter. Genom dessa åtgärder får motion 2001/02:T465 (c) yrkandena 4, 5, 7 och 10 anses tillgodosedd varför motionen avstyrks i dessa delar.

Öppenhet i förvaltningen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till pågående arbete motioner dels om grundläggande information om meddelarfriheten till offentliganställda, dels om intensifierad information rörande offentlighetsprincipen.

Motioner

I motion 2001/02:Ju388 av Gudrun Schyman m.fl. (v) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att alla anställda inom offentlig verksamhet skall få grundläggande information om meddelarfriheten som tillkommer dem enligt yttrandefrihetsgrundlagen och tryckfrihetsförordningen (*yrkande 7*).

I motion 2001/02:K1 av Ola Karlsson och Jeppe Johnsson (båda m) anförs att det är bra att regeringen uppmärksammar de brister i kunskap om offentlighetsprincipen som uppenbarligen existerar. Motionärerna menar dock att arbetet i kampanjen "Öppna Sverige" inte är tillräckligt. Arbetet med att informera om offentlighetsprincipen måste därför intensifieras. Vidare utgår motionärerna från att de brister i kunskapen om offentlighetsprincipens tillämpning som finns i Regeringskansliet avhjälpas omgående.

Bakgrund

Offentlighetsprincipen

Offentlighetsprincipen är en hörnsten i den svenska demokratin. Den regleras bland annat i regeringsformen, tryckfrihetsförordningen, yttrandefrihetsgrundlagen och sekretesslagen. I regeringens skrivelse om förvaltningspolitiken (skr. 2000/01:151) uttalas att medborgare och medier skall ha tillgång till upplysningar efter eget val och oberoende av myndigheternas informationsverksamhet. Att medborgarna har kunskap om offentlighetsprincipen innebär att de känner till och begriper reglerna och vet hur de kan utnyttja dem i praktiken. En öppen myndighet innebär enligt regeringen att

- medborgarna har goda möjligheter till insyn i dess verksamhet,
- den enskilde får god information i sitt ärende,
- arbetsklimatet i organisationen uppmuntrar till intern debatt och att de anställda är delaktiga i utvecklingen av verksamheten.

I skrivelsen slås fast att öppenheten är grunden för allmänhetens förtroende för myndigheter och förvaltningar – och därmed för demokratin. Undersökningar visar att detta förtroende har minskat under senare år. Det vilar alltså ett stort ansvar på politiker och tjänstemän i den offentliga sektorn att hålla kvar allmänhetens förtroende på en hög nivå.

Regeringen uttalar i skrivelsen att vårt land har ett regelverk som ger möjligheter till mycket god insyn, men det finns klara brister i de anställdas kunskaper och därmed även i efterlevnaden av reglerna. En annan oroande faktor är att det finns studier som pekar på att tystnaden på de offentliga arbetsplatserna ökat. Många känner inte till eller vågar inte använda sig av sin lagstadgade yttrande- och meddelarfrihet.

Kampanjen Öppna Sverige

Kampanjen Öppna Sverige är ett regeringsinitiativ för att göra svensk förvaltning till ett internationellt föredöme med avseende på öppenhet i samhället mot medborgare, företag och medier. Kampanjen, som startade hösten 2000, drivs gemensamt av staten, Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet. Öppna Sveriges uppdrag är att bidra till att förbättra myndigheters och andra offentliga förvaltningars öppenhet mot medborgarna och förbättra medborgarnas kunskap om offentlighetsprincipen.

Som ett led i förberedelserna för kampanjen lät rådet för Öppna Sverige göra en studie under hösten 2000 av allmänhetens klagomål till Justitieombudsmannen över offentlighetsprincipens praktiska tillämpning. Dessa klagomål utgör drygt 6 % av den totala ärendemängden. En tredjedel av dem handlade om svårigheter att få ut allmänna handlingar. Vanligen dröjde myndigheterna orimligt länge med utlämnandet eller förhalade det så att det kunde tolkas som en dold vägran. I 15 % av fallen hade myndigheter uttryckligen vägrat att lämna ut handlingar med hänvisning till sekretesslagen, medan anmälaren ansåg att de bort lämnas ut. Hela 40 % av ärendena gällde klagomål

mål på bemötande, service eller kommunikeringen av ärenden. En slutsats av studien är att den vanligaste orsaken till de brister som kommer i dagen är att tjänstemännen inte behärskar regelsystemet. På många håll saknas rutiner för att säkerställa kompetensen.

Öppna Sverige har också låtit Statistiska centralbyrån undersöka medborgares och tjänstemäns syn på myndigheternas öppenhet. Få medborgare var intresserade av att få insyn i myndigheternas verksamhet. De var vanligen nöjda med de offentliga verksamheter som de själva haft närkontakt med. Myndigheternas långa handläggningstider och brist på service fick mest kritik. Telefonkontakterna ansågs tidsödande och hemsidorna svåra att överblicka. Informationstexter och blanketter är ofta svårförståeliga. De yngsta och de äldsta hade särskilt svårt att hitta informationen.

I regeringens skrivelse framkommer att Öppna Sverige under åren 2000–2001 verkat för att

- förbättra tillämpningen av offentlighetsprincipen inom den offentliga sektorn,
- verka för en större öppenhet på arbetsplatserna i den offentliga sektorn,
- sprida kunskap och medvetenhet om öppenhetsfrågor i samhället och
- skapa engagemang och debatt.

För att stimulera debatten om öppenhet genomförde Öppna Sverige fyra hearingar under våren 2001 på temat Offentlighetsprincipen, demokratin och förvaltningens öppenhet på olika platser i landet. Ledande forskare, journalister och förvaltningsföreträdare medverkade.

I regeringens skrivelse konstateras att i den decentraliserade statsförvaltningen och inom de självständiga kommunerna och landstingen måste ett engagemang för att förbättra öppenheten vara ett frivilligt åtagande. Institutionerna sätter själva sina mål och beslutar om sina insatser.

Ett upprop skickades ut till politiker och högre chefer inom hela den offentliga sektorn i november 2000. Deras organisationer inbjöds att delta i Öppna Sverige.

Medverkan i Öppna Sverige innebär bland annat att ledningen skall utse projektledare för öppenhetsfrågorna i organisationen. Denna blir nyckelperson i det interna arbetet och fungerar normalt som planerare, rådgivare och stöd för linjecheferna. Han eller hon kan ge ledningen förslag om hur man kan arbeta med öppenhetsfrågorna på den egna arbetsplatsen och hur kunskapsbrister och svagheter i regelsystemets tillämpning kan kartläggas och åtgärdas. Öppna Sverige stöttar projektledarna med information, utbildning och erfarenhetsutbyte.

Öppna Sverige agerar för att kommunerna på sina webbplatser skall informera medborgarna om offentlighetsprincipen och hur den kan utnyttjas.

Öppna Sverige kommer också att ägna särskild uppmärksamhet åt grupper som kan ha svårt att ta del av förvaltningens information, såsom funktionshindrade och invandrare. Undervisningssystemet kommer att bearbetas för att frågor om offentlighetsprincipen och dess demokratiska betydelse skall få ett utrymme i undervisningen.

Kampanjen har förlängts till den 30 juni 2002. Under våren kommer bl.a. att anordnas ett seminarium och en projektledardag.

Utvecklingsrådet för den statliga sektorn

I regeringens skrivelse framkommer även att de centrala parterna på det statliga området har startat ett projekt – Öppenhet på statliga arbetsplatser – inom ramen för det partsgemensamma arbetet i Utvecklingsrådet för den statliga sektorn. Projektets mål är att bidra till att öka kunskapen hos statens chefer och medarbetare om offentlighetsprincipen och meddelarfriheten, att bidra till en öppen och konstruktiv debatt på myndigheter och att hitta och sprida exempel på metoder som kan användas för att främja öppenhet. Som avstamp har ett seminarium med myndighetschefer från olika sektorer och centrala fackliga företrädare hållits. För att undvika dubblering med Öppna Sverige är parternas fokus framför allt den inre öppenheten.

Utskottets ställningstagande

Utskottet är av uppfattningen att öppenhetsfrågor även fortsatt bör ägnas stor uppmärksamhet och att ytterligare åtgärder kan behöva övervägas för att uppnå förbättrade kunskaper om offentlighetsprincipen generellt och därmed också större öppenhet på arbetsplatserna inom den offentliga sektorn. Utskottet utgår från att regeringen delar utskottets inställning, och anser det därför inte nödvändigt med några sådana tillkännagivanden som begärs i motionerna 2001/02:Ju388 (v) yrkande 7 och 2001/02:K1 (m). Motionsyrkandena avstyrks därför.

Jämställdhet i förvaltningen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om tillkännagivanden rörande dels åtgärder mot löneskillnader inom Regeringskansliet, dels införandet av en viss metod för att belysa jämställdhetsperspektivet i förvaltningen.

Motioner

I motion 2001/02:A211 av Maria Larsson m.fl. (kd) föreslår motionärerna att riksdagen begär att regeringen vidtar åtgärder för att komma till rätta med osakliga löneskillnader för handläggarna i Regeringskansliet. Därvid anför att statistik för augusti 2001 visar att bland handläggarna i exempelvis Statsrådsberedningen tjänar männen runt 7 000 kr mer per månad än kvinnorna. Detta innebär enligt motionärerna att löneskillnaden har ökat med 1 000 kr sedan andra kvartalet 1999 (*yrkande 14*).

I motion 2001/02:Sf402 av Matz Hammarström m.fl. (mp) anfördes att jämställdhetsperspektivet bör ingå i alla beslut, vid utformning av alla verksamheter, på i stort sett alla områden i samhället (s.k. jämtegrering). Kommunförbundet har tagit fram en metod för ”jämtegrering” som kallas 3 R-metoden. R:en står för representation, resurser och realia. Modellen har applicerats med gott resultat i vissa nämnder, deras tillhörande förvaltningar och verksamheter. I motionen anfördes att regeringen bör uppmuntra och stödja att 3 R-metoden genomförs inom alla statliga myndigheter och utredningar (*yrkande 1*).

Bakgrund

Löneskillnader inom Regeringskansliet

I regeringsformen finns föreskrifter vilkas ändamål bl.a. är att jämställdhet mellan män och kvinnor skall tillförsäkras (1 kap. 2 §, 2 kap. 16 § och 11 kap. 9 § andra stycket). Bland de vanliga lagarna är det jämställdhetslagen (1991:433) som syftar till att främja jämställdheten i arbetslivet. Det är framför allt arbetsförhållandena för kvinnor i jämförelse med män som jämställdhetslagen inriktar sig på att förbättra, genom att bland annat främja jämn könsfördelning och jämställda arbetsförhållanden, kartlägga löneskillnader samt förbättra rekryteringsprocessen.

Konstitutionsutskottet har i sin granskning av personalutvecklingen inom Regeringskansliet berört frågan om jämställdhet ett antal gånger (1991/92:KU30 s. 39, 1993/94:KU30 s. 9, 1994/95:KU30 s. 30, 1997/98:KU10 s. 5, 1999/2000:KU10 s. 6 samt 2000/01:KU10 s. 6).

Under föregående års granskning (bet. 2001/02:KU10) granskade utskottet löner för personalgrupper inom Regeringskansliet som sysslar med juridiskt utredningsarbete och allmänt utredningsarbete i åldersgrupperna 30–49 och 50–.

Mot bakgrund av den framtagna statistiken kunde utskottet notera att bland chefsbefattningarna inom juridiskt utredningsarbete respektive allmänt utredningsarbete fanns 33 respektive 31 % kvinnor. Löneskillnaderna mellan män och kvinnor var inom juridiskt utredningsarbete i ålderskategorin 30–49 år ca 500 kr, och i ålderskategorin 50– fanns en större löneskillnad mellan könen, där männen tjänade ca 3 000 kr mer än kvinnorna.

I personalgruppen allmänt utredningsarbete var löneskillnaderna mellan män och kvinnor endast marginella, i ålderskategorin 30–49 år ca 140 kr och ca 150 kr i ålderskategorin 50–. I ålderskategorin 30–49 år hade kvinnorna högre median- och medellöner än männen.

Tillsammans utgjorde dessa två utvalda personalgrupper 25 % av Regeringskansliets tjänstgörande (inklusive UD), 1 076 personer. Det totala antalet kvinnor var 55 %, männen utgjorde 45 %. Löneskillnaderna mellan män och kvinnor i den första personalgruppen, juridiskt utredningsarbete, var ca 900 kr i ålderskategorin 30–49 år. I den andra ålderskategorin, 50–, fanns en större löneskillnad mellan könen, ca 3 000 kr.

I den andra personalgruppen, allmänt utredningsarbete, var löneskillnaderna mellan män och kvinnor i ålderskategorin 30–49 år ca 800 kr, och i ålderskategorin 50– ca 900 kr.

Andra personalgrupper inom Regeringskansliet uppvisade mera ojämn fördelning mellan kvinnor och män i arbetet. Det material som utskottet inhämtat gav vid handen att i kategorin lokalvårdare var det totala antalet tjänstgörande 91 % kvinnor, inom utbildningsarbete är 80 % av de anställda kvinnor, och i personalgruppen telefonist- och receptionsarbete är 77 % av de anställda kvinnor. I kategorin fordonsförare är 100 % av de anställda män och i kategorin teknisk service är 82 % av de anställda män.

På handläggarnivå var båda könen i stort sett lika representerade enligt det statistiska urval utskottet tagit del av.

Utskottet kunde konstatera att det, mot bakgrund av det insamlade materialet, uppvisades en lönebild som gav anledning till fortsatt uppmärksamhet från utskottets sida. Dock saknades enligt utskottets mening underlag för att utskottet skulle kunna bedöma om löneskillnaderna i de enskilda fallen kunde motiveras av sakliga skäl eller ej.

Metoder för att belysa jämställdhetsperspektivet

Arbetsmarknadsutskottet avstyrkte i betänkande 1998/99:AU6 en motion med förslag att en viss metod, t.ex. den inom Kommunförbundets programberedning Kommunerna och jämställdheten utarbetade 3 R-metoden, generellt skall användas inom alla statliga myndigheter och utredningar. Inledningsvis konstaterade utskottet därvid att det ställde sig bakom uppfattningen att olika frågor måste belysas med ett jämställdhetsperspektiv, och att ett sådant perspektiv måste införlivas på alla politikområden. Det måste dock enligt utskottet ankomma på varje myndighet, statlig utredning etc. att själv ta ställning till vilka *metoder* man vill använda för att belysa jämställdhetsperspektivet.

Under våren 2000 respektive 2002 har arbetsmarknadsutskottet vidhållit sitt ställningstagande med anledning av liknande motionsyrkanden (bet. 1999/2000:AU6 och bet. 2001/02:AU3).

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare har konstaterat har staten ett ansvar som föregångare och förebild på jämställdhetsområdet (bet. 1999/2000:KU10 s. 9). Utskottet vill i sammanhanget understryka att gällande lagstiftning om jämställdhet i arbetslivet syftar till att förbättra arbetsförhållandena för kvinnor i jämförelse med män, bl.a. vad gäller löner. Utskottet vidhåller sin bedömning att de konstaterade löneskillnaderna mellan män och kvinnor inom Regeringskansliet ger anledning till fortsatt uppmärksamhet från utskottets sida, men anser det inte nödvändigt med något sådant tillkännagivande som begärs i motion 2001/02:A211 (kd) yrkande 14. Motionsyrkandet avstyrks.

Beträffande frågan om metoder för att belysa jämställdhetsperspektivet ser utskottet inte några skäl att frångå riksdagens tidigare bedömning att det måste ankomma på varje myndighet, statlig utredning etc. att själv ta ställning till vilka metoder man vill använda för att belysa jämställdhetsperspektivet. Motion 2001/02: Sf402 (mp) yrkande 1 avstyrks på nu anförda grunder.

Alkoholfri representation

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till tidigare ställningstaganden motioner om alkoholfri representation i offentlig verksamhet. Jämför reservation 4 (mp).

Motioner

I motion 2001/02:K387 av Eva Zetterberg m.fl. (v, kd, fp, mp, c, s) föreslås att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om alkoholfri representation. Den offentliga representationen kritiserar ofta av allmänheten, särskilt när alkohol förekommer. Det anses stötande att politiker och grupper i samhället som har goda inkomster dessutom i representationsammanhang ofta bjuds på måltider där alkohol förekommer. Detta gäller såväl företag som statliga eller kommunala bolag och myndigheter. Enligt motionärerna skulle riksdagen kunna vara föregångare i det offentliga livet med att införa alkoholfri representation i alla de sammanhang där riksdagen står som värd. Riksdagen bör också rekommendera statliga och kommunala bolag, myndigheter och förvaltningar att helt avstå från eller kraftigt minska tillgången på alkohol vid representationstillfällen.

I motion 2001/02:K360 av Fanny Rizell och Tuve Skånberg (kd) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen och riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförts om en policy för alkoholfri representation för statlig förvaltning och för riksdagen. Det finns enligt motionärerna bland allmänheten en irritation över att politiker, på det som faktiskt är deras arbetstid, dricker alkohol på skattebetalarnas bekostnad. Bruket av offentliga medel i form av statlig och kommunal representation med alkohol har därför med rätta kritiserats. Politiker, inte minst riksdagsledamöter, måste enligt motionärerna visa sin vilja att prioritera och föregå med gott exempel. Motionärerna föreslår en policy där all representation under arbetstid är helt alkoholfri och representation vid övriga tillfällen spritfri.

Bakgrund

Socialutskottet har avstyrkt motioner med krav på att all offentlig representation skall vara alkoholfri (bet. 1990/91:SoU23). Socialutskottets uppfattning var att stat och kommun bör visa återhållsamhet med alkoholserving vid

offentlig representation. Socialutskottet utgick från att så skedde utan att riksdagen tog något initiativ i saken, varför motionerna avstyrktes. I betänkande 1995/96:SoU3 fann socialutskottet ingen anledning att frågå riksdagens tidigare ställningstagande.

Även konstitutionsutskottet har tidigare behandlat motioner med yrkanden om alkoholfri representation. Utskottet har i likhet med socialutskottet inte funnit anledning att frågå riksdagens ställningstagande. Utskottet behandlade under hösten 1999 motioner om alkoholfri representation (bet. 1999/2000:KU3). Utskottet vidhöll uppfattningen att stat och kommun bör visa återhållsamhet med alkoholservering vid offentlig representation och utgick från att så sker utan att riksdagen tar något initiativ i saken. Utskottet avstyrkte därför motionerna. Under våren 2001 vidhöll utskottet sin uppfattning att stat och kommun bör visa återhållsamhet med alkoholservering vid offentlig representation och utgick liksom tidigare från att så sker utan att riksdagen tar något initiativ i saken (bet. 2000/01:KU3).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande. Motionerna 2001/02:K387 (v, kd, fp, mp, c, s) och 2001/02:K360 (kd) avstyrks.

Tillsättning av högre statliga tjänster

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till tidigare ställningstaganden motioner om ändrat förfarande vid tillsättning av högre statliga tjänster. Jämför reservation 5 (m).

Motioner

I motionerna 2001/02:K60 (yrkande 9) och 2001/02:K236 (yrkande 17) av Bo Lundgren m.fl. (m) föreslås att riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om införande av ett nytt förfarande vid utnämningar av högre statliga tjänstemän. Enligt motionärerna bör det införas ett nytt, öppet förfarande vid utnämningar av högre statliga tjänster. Det skulle kunna göras genom att låta kandidater till sådana tjänster frågas ut offentligt av det riksdagsutskott som bereder de ärenden som rör myndighetens eller verkets område.

I motion 2001/02:K203 av Rolf Gunnarsson (m) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utnämningssystemet. Motionären anför därvid att det faktum att personer blir utslagna i riksdagsvalet inte skall vara en grund för utnämning till exempelvis landshövding eller generaldirektör.

Bakgrund

Allmänt om statliga tjänster

Enligt 11 kap. 9 § regeringsformen tillsätts tjänst vid en domstol eller vid en förvaltningsmyndighet som lyder under regeringen av regeringen eller av en myndighet som regeringen bestämmer. Vid tillsättning av statlig tjänst skall avseende fästas endast vid sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet.

Närmare bestämmelser finns i lagen (1994:260) om offentlig anställning. Enligt 4 § skall skickligheten sättas främst, om det inte finns särskilda skäl för något annat. I förarbetena till lagen (prop. 1993/94:65) påpekades att förtjänst och skicklighet i regeringsformen nämns endast som exempel och att även andra sakliga grunder kan vägas in vid bedömningen. Enligt 4 § anställningsförordningen (1994:373), som trädde i kraft samtidigt med 1994 års lag om offentlig anställning, skall myndigheten utöver skickligheten och förtjänsten också beakta sådana sakliga grunder som stämmer överens med allmänna arbetsmarknads-, jämställdhets-, social- och sysselsättningspolitiska mål.

Myndighetschefer och vissa andra chefer tillsätts normalt för en bestämd tid, i allmänhet sex år första gången och därefter tre år per period. Enligt 33 § lagen om offentlig anställning får chefen för ett statligt affärsverk eller för Statens arbetsgivarverk – om denne är anställd för bestämd tid – skiljas från sin anställning före utgången av denna tid, om det är nödvändigt av hänsyn till verkets bästa. Är chefen för någon annan förvaltningsmyndighet som lyder omedelbart under regeringen anställd för bestämd tid får han eller hon förflyttas till en annan statlig anställning som tillsätts på samma sätt om det är påkallat av organisatoriska skäl eller annars är nödvändigt med hänsyn till myndighetens bästa.

I regeringens proposition 1997/98:136 Statlig förvaltning i medborgarnas tjänst har regeringen redogjort för sin bedömning av chefsförsörjningen i statsförvaltningen. Regeringen har enligt propositionen (s. 50 f.) mot bakgrund av utnämningmaktens ökade betydelse sett över sin chefspolicy och utvecklat riktlinjer för beredningsprocessen inom Regeringskansliet. Särskild uppmärksamhet skall ägnas åt att bredda rekryteringsbasen och få en bättre balans av kompetens och erfarenheter i kollektivet av myndighetschefer.

Chefspolicyn omfattar rekrytering, introduktion, chefsutveckling, mål- och resultatdialog, rörlighet samt löner och anställningsvillkor.

I fråga om rekryteringen av myndighetschefer anges att den skall ske utifrån preciserade krav, ett brett sökförfarande och ett omsorgsfullt urvals-förfarande. En skriftlig kravprofil, baserad på myndighetens nuvarande och kommande verksamhet, skall alltid tas fram innan sökandet efter kandidater påbörjas. Särskild vikt bör läggas vid ledaregenskaper och tidigare erfarenheter som chef. Ett brett sökförfarande innebär att regeringen söker kandidater även från näringslivet, kommuner och landsting. Vidare skall det så långt möjligt alltid finnas en kvinnlig kandidat med i det slutliga urvalet. Målet att rekrytera så kvalificerade ledare som möjligt inom statsförvaltningen skall uppnås genom att ta vara på den kompetens som finns bland såväl kvinnor som män.

Enligt Statsrådsberedningens PM 1997:4 Samrådsformer i Regeringskansliet har statsministern särskild betydelse vid beredningen av utnämningsärenden, och flertalet utnämningar skall beredas gemensamt med Statsrådsberedningen.

Anställningsförordningen ger möjlighet att tidsbegränsa en verksledande tjänst.

Statskontoret har på eget initiativ genomfört en studie om regeringens utnämningssmakt. I studien har jämförts hur det går till när verkschefer rekryteras i Sverige med hur det går till i Danmark, England och Holland. Studien har publicerats under rubriken Det viktiga valet av verkschef (1999:21).

I studien pekas på att om man vill vidta åtgärder för att öka förståelsen, trovärdigheten och öppenheten vad gäller regeringens utövning av utnämningssmakten kan man diskutera kompletterande/stödande insatser under en eller flera av följande faser i utnämningsprocessen:

- sök- och urvalsfasen,
- utnämningsfasen,
- uppföljningsfasen.

Såvitt avser sök- och urvalsfasen pekas i studien på att regeringen skulle kunna bredda beslutsunderlaget för sina verkscheftsnämningar genom att ta fram skriftliga kravprofiler, annonsera ut lediga verkschefstjänster, ta stöd av professionella chefsrekryterare, använda professionella urvalsmetoder och ingående anställningsintervjuer med flera kandidater samt referenstagning. Ett sådant mer formaliserat urvalsförfarande skulle enligt studien ställa krav på större beredningsresurser än vad regeringen nu har till sitt förfogande.

Såvitt avser utnämningsfasen anges att i de studerade länderna prövats vägen att regeringen tar råd inför enskilda utnämningsbeslut av någon form av fristående organ med uppgift att bilda sig en uppfattning om och rangordna de mest kvalificerade kandidaterna. Organet skulle utses av regeringen och bestå av fyra eller fem personer med hög integritet och ingående erfarenhet av såväl offentlig som ideell och privat verksamhet.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen inom ramen för sin granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning granskat regeringens utnämningar till statliga chefstjänster. Senast skedde det vid 1999/2000 års riksmöte (se bet. 1999/2000:KU20 s. 58 f.). Utskottet inhämtade en promemoria i ärendet från Regeringskansliet och höll utfrågning med statsminister Göran Persson. I betänkandet uttalade utskottet följande.

Vid tillsättning av statlig tjänst skall avseende fästas endast vid sakliga grunder såsom förtjänst och skicklighet.

Av Justitiedepartementets promemoria framgår att regeringen ägnar särskild uppmärksamhet och stor omsorg åt att bredda rekryteringsbasen och att få en bra balans av kompetens och erfarenheter i kollektivet av myndighetschefer. Ett brett sökförfarande innebär att regeringen söker kandidater även från näringslivet, kommuner och landsting. För att ta vara på den kompetens som finns bland såväl kvinnor som män ser regeringen till, så långt som det är möjligt, att kvinnliga kandidater finns med i varje urval som görs under beredningen. Den omständigheten att en

person har en politisk bakgrund skall enligt utskottet inte vara diskvalificerande vid tillsättningen av t.ex. en generaldirektörstjänst, så länge endast sakliga grunder som förtjänst och skicklighet är tillämpliga vid tillsättningen. Utskottet vill i stället framhålla att politisk erfarenhet ofta kan vara en viktig erfarenhet när det gäller att leda offentliga verksamheter. Att det är svårare att rekrytera personer från näringslivet kan enligt utskottet ha ett samband med de högre lönenivåer som ofta tillämpas i näringslivet. Detta kan också vara en förklaring till att det kan uppfattas som att det föreligger en politisk obalans i tillsättningsärendena.

Granskningen föranledde i denna del inga ytterligare uttalanden från utskottet.

Även under innevarande riksmöte behandlar utskottet regeringens utnämningsspolitik inom ramen för sin granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning.

Utredningsbetänkande om utnämningen av högre domare

I betänkandet Domarutnämningar och domstolsledning – frågor om utnämning av högre domare och domstolschefens roll (SOU 2000:99) sägs att regeringen även fortsättningsvis bör vara det organ som utnämner de högre domarna och att den inte bör kunna delegera uppgiften att utnämna ordinarie domare. Beredningen av utnämningen till högre domarbefattningar bör enligt betänkandet inledas i ett särskilt från såväl riksdag som regering organisatoriskt självständigt beredningsorgan, en förslagsnämnd, som lämnar regeringen förslag på lämpliga kandidater. Förslagsnämnden bör vara lagreglerad. Alla lediga befattningar bör tillkännages offentligt och ett system med intresseanmälningar införas. Nämnden skall lämna regeringen ett offentligt förslag på lämpliga kandidater till högre befattningar. Regeringen skall enligt kommittébetänkandet kunna välja fritt bland de personer som nämnden fört upp på förslag. Om regeringen vill utse någon person som nämnden inte fört upp på förslag, skall regeringen anmäla det till justitieutskottet, som skall hålla offentlig utfrågning. Om utskottet därefter yttrar sig till förmån för någon av kandidaterna skall regeringen vara bunden av yttrandet.

Utredningsbetänkandet, som inte var enigt, har remissbehandlats och bereds fortfarande inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

I betänkande 2000/01:KU11 behandlade konstitutionsutskottet ett antal motioner angående tillsättningsförfarandet för högre statliga tjänster. Såvitt gällde utnämningen av domare ansåg utskottet att beredningen av betänkandet Domarutnämningar och domstolsledning borde avvaktas och avstyrkte motionerna i denna del. Utskottet ansåg vidare att den nämnda beredningen var av intresse även för bedömningen av tillsättningsförfarandet för andra högre tjänster, och utskottet såg inte någon anledning till åtgärd med anledning av övriga motioner angående tillsättningsförfarandet för högre statliga tjänster.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande. Motionerna 2001/02:K60 (m) yrkande 9, 2001/02:K236 (m) yrkande 17 och 2001/02:K203 (m) avstyrks därför.

Regionalt ansvar i förvaltningen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion om riktlinjer för regionalt ansvar i statlig förvaltningsverksamhet.

Motion

I motion 2001/02:K237 av Inger Lundberg m.fl. (s) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om komplettering av handlingsprogram för statlig verksamhet med riktlinjer om all statlig verksamhets ansvar för att bidra till regional utveckling. Därvid anförs att det finns många goda skäl för en komplettering av handlingsprogrammet med ett avsnitt om den statliga förvaltningens ansvar för en god utveckling i hela landet. Självfallet är det inte någon enkel uppgift att finna goda former för regional utveckling. Det kräver både medvetenhet, kunskap och uthållighet från olika statliga aktörers sida och måste ha stöd i klara mål hos respektive myndighet. För att det skall bli verklighet krävs tydlighet i alla de handlingsprogram som härrör från riksdag och regering.

Gällande reglering

I verksförordningen (1995:1322), som är tillämplig på myndigheter under regeringen (1 §), anges att myndighetschefer skall beakta de krav som ställs på verksamheten när det gäller bl.a. regionalpolitiken (7 §).

Enligt 2 § förordningen (1997:1258) med länsstyrelseinstruktion svarar länsstyrelsen för att länet utvecklas på ett sådant sätt att fastställda nationella mål får genomslag, samtidigt som hänsyn skall tas till regionala förhållanden och förutsättningar. Länsstyrelsen skall särskilt med ett samlat regionalt perspektiv i länet samordna olika samhällsintressen inom myndighetens ansvarsområde. Länsstyrelsen skall främja länets utveckling och noga följa länets tillstånd samt underrätta regeringen om vad som är särskilt viktigt för regeringen att få veta om länet och händelser som inträffat där. I 3 § anges att länsstyrelsen har uppgifter inom bl.a. regionalpolitik och regional näringspolitik.

Av 15 § kommittéförordningen (1998:1474) följer att kommittéer och särskilda utredare i sina betänkanden skall redovisa eventuella konsekvenser av sina förslag i de fall då förslagen har betydelse för den kommunala självstyrelsen och för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att gällande ordning får anses innebära att det åligger statliga myndigheter att utifrån respektive myndighets förutsättningar bidra till uppnåendet av regionalpolitiska mål. Utskottet anser därför att det inte behövs något tillkännagivande i enlighet med vad som yrkas i motion 2001/02:K237 (s). Motionen avstyrks.

Poströstning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till tidigare ställningstagande en motion om att röstmottagning inte skall hanteras av Posten AB.

Motion

I motion 2001/02:T56 av Per-Richard Molén m.fl. (m) anføres att röstmottagning av princip bör anses vara en myndighetsuppgift som inte skall hanteras av ett enskilt bolag, dvs. Posten AB. En förändring av ansvaret för röstmottagandet bör enligt motionärerna vara möjlig att genomföra inför valåret 2006 (*yrkande 3*).

Bakgrund

Om en väljare vistas utomlands eller av någon annan anledning inte kan rösta på valdagen i sin vallokal får han eller hon rösta på postkontor. Antalet poströster har sedan poströstningen infördes successivt ökat. Omkring en tredjedel av samtliga röster avlämnas numera på posten.

Sedan Postverket ombildades till Posten AB den 1 mars 1994 har den centrala valmyndigheten blivit central valmyndighet också för förtidsröstningen inom landet, dvs. för såväl poströstningen som institutionsröstningen. De närmare villkoren för utförandet av poströstningen regleras genom avtal mellan den centrala valmyndigheten och Posten AB. Den centrala valmyndigheten bestämmer efter samråd med Posten AB på vilka postkontor röstmottagning skall anordnas. Posten AB utser dem som skall vara röstmottagare på postkontor.

Posten AB genomgår för närvarande en omfattande omorganisation. I framtiden kommer Posten AB att ha ett nät för kassatjänster (den grundläggande kassaservicen) och ett nät för brev- och paketjänster. Till viss del kommer dessa att sammanfalla (prop. 2001/02:53).

Det kommer att finnas minst ett postkontor i varje kommun.

På de postkontor där röstmottagning anordnas skall det vid ordinarie val till riksdagen och till landstings- och kommunfullmäktige samt vid val till Europaparlamentet vara möjligt att rösta fr.o.m. den artonde dagen före valdagen t.o.m. valdagen. Vid andra val skall det vara möjligt att rösta på dessa

postkontor fr.o.m. den tionde dagen före valdagen t.o.m. valdagen. På ett postkontor där röstmottagning anordnas före valdagen skall det vara möjligt att rösta under hela den tid då postkontoret är öppet för allmänheten. Denna tid får begränsas. Det skall dock alltid vara möjligt att rösta under minst en timme varje dag då ett sådant postkontor är öppet för allmänheten. På valdagen skall de postkontor där röstmottagning anordnas vara öppna för röstning under minst en timme före klockan 11 och minst en timme efter klockan 15.

Tidigare riksdagsbehandling

I betänkandet Teknik och administration i valförfarandet (SOU 2000:125) föreslogs vissa ändringar i den nuvarande ordningen. Kommunerna skulle ges det övergripande ansvaret för att det fanns platser i kommunen där väljarna kunde lämna sina röster före och på valdagen. Valnämnden skulle enligt förslaget ges möjlighet att finna flexibla lösningar där röstning på postkontor kunde ses som ett komplement till annan röstning. Särskild röstmottagning skulle kunna anordnas på kommunkontor och andra ställen.

I proposition 2001/02:53 Ändringar i vallagen, m.m. avvisade dock regeringen detta förslag. Till skillnad från utredningen, som föreslagit att poströstningens roll i valsystemet skulle tonas ned kraftigt, ansåg regeringen att motsatt väg måste väljas. Bestämmelserna i 11 kap. vallagen om röstning på postkontor skulle behållas. För att säkerställa att det i varje kommun finns postkontor att tillgå för poströstningen i den utsträckning som följer av vallagen, var det enligt regeringen vidare nödvändigt att Posten AB:s ansvar i detta avseende på olika sätt tydliggjordes. Detta skedde dels genom en hänvisning i den föreslagna lagen om grundläggande kassaservice (prop. 2001/02:34), dels genom att regeringen avsåg att ändra bolagsordningen för Posten AB så att ansvaret för medverkan vid poströstningen angavs som en av bolagets verksamheter. Den centrala valmyndigheten skulle även fortsättningsvis ha det övergripande ansvaret för genomförandet av poströstningen.

I betänkande 2001/02:KU8 behandlade utskottet den nyss nämnda propositionen och en motion med samma innebörd som den nu aktuella. Utskottet underströk därvid vikten av att väljarnas möjlighet till förtidsröstning inte försämras. Vidare anförde utskottet att även andra möjligheter till förtidsröstning än röstning på postkontor måste övervägas, särskilt med hänsyn till den förändringsprocess som Posten AB genomgår. Utskottet ansåg att poströstningen bör behållas samt att det är nödvändigt att Posten AB:s ansvar i detta avseende på olika sätt tydliggörs. Utskottet, som noterade att regeringen avser att på lämpligt sätt låta följa upp och utvärdera 2002 års val med avseende på bl.a. genomförandet av förtidsröstningen, anförde vidare att ett eventuellt förslag till ändrade bestämmelser bör föreläggas riksdagen i sådan tid att ett nytt system kan införas till valet år 2006. Motionen fick enligt utskottet anses tillgodosedd och avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande. Motion 2001/02:T56 (m) yrkande 3 kan mot bakgrund av det anförda anses tillgodosedd och avstyrks.

HBT-kompetens inom offentlig sektor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till pågående arbete motioner om höjd kunskap och insikt inom offentlig sektor om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners livsvillkor (HBT-kompetens). Jämför reservation 6 (v, fp, mp).

Motioner

I motion 2001/02:L367 av Ana Maria Narti m.fl. (fp) anförts att HBT-kompetensen – dvs. kunskap och insikt om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners livsvillkor – måste höjas i samhället, särskilt hos vissa nyckelgrupper inom den offentliga sektorn. Det gäller främst rättsväsendet, utbildningen, hälso- och sjukvården samt socialtjänsten (*yrkande 17*). I motion 2001/02:L371 av Tasso Stafilidis m.fl. (v, s, c, fp, mp) framförs ett yrkande av väsentligen samma innebörd (*yrkande 29*).

Bakgrund

Enligt 1 kap. 2 § regeringsformen skall den offentliga makten utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet. Enligt 1 kap. 9 § regeringsformen skall domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet.

Enligt 4 § förvaltningslagen skall varje myndighet lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde. Hjälp skall lämnas i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet. Frågor från enskilda skall besvaras så snart som möjligt.

I budgetpropositionen för år 2002 (prop. 2001/02:1 utg.omr. 4 s. 26 f.) anför regeringen att polisen bl.a. skall utveckla sin förmåga att förebygga och bekämpa brott med rasistiska eller främlingsfientliga, antisemitiska och homofobiska inslag. Även åklagarna skall ytterligare utveckla sin kapacitet att bekämpa sådana brott och rättsväsendet skall höja sin kompetens på området. Rättsväsendets anställda skall ha god kunskap såväl om grunden för brottslighet med sådana inslag som om situationen för de grupper som utsätts för sådana brott. Den kunskapen kan också motverka de fördomar som kan finnas

om de grupper som utsätts för sådana brott. En förbättrad grundutbildning och ökad fortbildning i dessa frågor bör kunna medverka till ökad samverkan mellan rättsväsendets myndigheter, liksom också till förbättrad metodutveckling för att förebygga och bekämpa denna brottslighet. Samtliga myndigheter inom rättsväsendet har upprättat strategier för att garantera att personalen har en god kunskap på dessa områden och skall återrapportera de insatser som vidtagits enligt vad som anges i regleringsbrevet för år 2001.

I budgetpropositionen (s. 125 f.) anför regeringen vidare att Brottsförebyggande rådet, som ett led i kampen mot brott med rasistiska, främlingsfientliga eller homofobiska inslag, i regleringsbrevet för år 2000 fick i uppdrag att upprätta en strategi för att medverka till att säkerställa att rättsväsendets personal har god kunskap om såväl grunden för dessa brott som situationen för dem som utsätts för sådana brott. Brottsförebyggande rådet har i samarbete med övriga myndigheter inom rättsväsendet utvecklat en gemensam utbildningsstrategi. För det fortsatta arbetet har en gemensam arbetsgrupp bildats med representanter från Brottsförebyggande rådet, Riksåklagaren, Ekobrottsmyndigheten, Rättsmedicinalverket, Kriminalvården, Domstolsverket, Brottsoffermyndigheten och Rikspolisstyrelsen inklusive Säkerhetspolisen för utbyte av erfarenheter och för att planera gemensamma aktiviteter.

Av regleringsbrevet för polisen för år 2002 följer att Rikspolisstyrelsen skall redovisa det brottsbekämpande arbete som har bedrivits när det gäller brott med rasistiska, främlingsfientliga, antisemitiska eller homofobiska inslag samt olaga diskriminering. Redovisningen skall innehålla en sammanhållen nationell beskrivning och analys av hur verksamheten har utvecklats och dess resultat. Vidare har Rikspolisstyrelsen fått i uppdrag att förstärka utbildningen av personalen i frågor om mänskliga rättigheter.

Av studiehandbok för polisprogrammet läsåret 2001/02 framgår (s. 19 f.) att det i kursplanen för polisutbildningen ingår moment som tar upp bl.a. främlingsfientlighet och homofobi.

Tidigare riksdagsbehandling

Frågor om insatser för homosexuella m.fl. har tidigare behandlats av justitieutskottet bl.a. i betänkandena 2000/01:JuU11 s. 19 f. och 2000/01:JuU14 s. 12 f. Utskottet avstyrkte där yrkanden liknande de nu aktuella bl.a. med hänvisning till att det pågick arbete med den inriktning som motionärerna efterfrågade.

Riksdagen följde utskottet (prot. nr 2000/01:76, 2000/01:83 och 2001/02:78).

Socialutskottet har i betänkande 2000/01:SoU13 behandlat och avstyrkt ett motionsyrkande liknande de nu aktuella. Utskottet framhöll att det behövs kraftfulla åtgärder för att på alla områden motarbeta fördomar, okunskap och olika former av diskriminering på grund av sexuell läggning. Detta angavs vara av betydelse inte minst för att motverka ohälsa. Vidare hänvisade utskottet till att det nyligen åter hade framhållit vikten av att hälso- och sjukvårdspersonalen har goda kunskaper om homo-, bi- och transsexuellas behov av

vård (bet. 2000/01:SoU10). Utskottet såg positivt på den av regeringen framlagda handlingsplanen mot bl.a. homofobi och diskriminering. I planen redogjordes bl.a. för de åtgärder som vidtagits för att höja personalkompetensen på området och för att motarbeta sexuell diskriminering. Utskottet hänvisade till att regeringen också avsåg att återkomma i vissa frågeställningar bl.a. rörande transsexuella. Utskottet förutsatte att regeringen fortsatte att närmare kartlägga övriga problem och då det var erforderligt lämnade förslag till hur dessa skall lösas. Motionen fick enligt utskottet anses åtminstone delvis tillgodosedd med det anförda.

Riksdagen följde utskottet (prot. nr 2000/01:114).

Konstitutionsutskottet har i betänkande 1999/2000:KU3 behandlat ett motionsyrkande om höjd kompetens hos nyckelgrupper inom offentlig sektor när det gäller kunskap om och insikt i homosexuellas livsvillkor. Utskottet, som avstyrkte motionen, hänvisade bl.a. till de riktlinjer för regeringens fortsatta arbete med att utveckla den statliga förvaltningen som hade lagts fram i proposition 1997/98:136 Statlig förvaltning i medborgarnas tjänst. Vidare hänvisade utskottet till att regeringen hade inrättat en särskild myndighet, Statens kvalitets- och kompetensråd, som skall vara central förvaltningsmyndighet med uppgift att i medborgarnas intresse stödja och stimulera arbetet med kvalitetsutveckling och kompetensförsörjning inom den statliga förvaltningen. Rådet har till uppgift att stödja och stimulera myndigheterna i deras arbete med kvalitetsutveckling och kompetensförsörjning. Utskottet uttalade att det utgick från att myndigheterna prioriterar utbildnings- och fortbildningsinsatser utifrån respektive myndighets behov.

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som konstaterar att det pågår arbete med den inriktning som motionärerna efterfrågar, anser sig kunna fortsatt utgå från att myndigheterna prioriterar utbildnings- och fortbildningsinsatser utifrån respektive myndighets behov. Utskottet vidhåller således sin tidigare bedömning och avstyrker därför motionerna 2001/02:L367 (fp) yrkande 17 och 2001/02:L371 (v, s, c, fp, mp) yrkande 29.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Utvidgad skyldighet att meddela skriftligt beslut (punkt 2)

av Kenneth Kvist (v) och Mats Einarsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:K245.

Ställningstagande

Socialtjänstlagen ger den enskilde medborgaren rätt till hjälp och stöd när han eller hon inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt. Den som är funktionshindrad har särskilda rättigheter garanterade genom lag om stöd och service till vissa funktionshindrade. Beslut med anledning av dessa lagar kan överklagas. Detta förutsätter emellertid att besluten har meddelats skriftligen till den hjälpsökande. Enligt den nuvarande lydelsen av förvaltningslagen är det myndigheten som bestämmer om under rättelsen skall ske muntligt eller skriftligt. Den hjälpsökande har visserligen rätt till skriftligt besked, men kan lätt bli överrumplad och känner oftast inte heller till att han eller hon har rätt till ett skriftligt besked.

Rättssäkerheten skulle förbättras väsentligt om beslut alltid meddelas skriftligt. Eftersom den som söker hjälp är i en utsatt situation socialt, på grund av ålder eller funktionshinder kan ett muntligt besked innebära osäkerhet om innebörden av ett beslut även om det varit positivt. Det är inte heller säkert att ett positivt beslut verkställs och då kan den enskildes situation bli än besvärligare. Därför bör förvaltningslagen ändras så att myndigheten åläggs att underrätta den sökande skriftligen om det beslut som fattats med anledning av hans eller hennes ansökan. Enligt vår mening bör regeringen därför, i enlighet med vad som anförs i motion 2001/02:K245, återkomma till riksdagen med förslag på sådan ändring av förvaltningslagen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

2. Dröjsmålstalan (punkt 3)

av Per Unckel (m), Ingvar Svensson (kd), Lars Hjertén (m), Björn von der Esch (kd), Nils Fredrik Aurelius (m), Åsa Torstensson (c), Helena Bargholtz (fp) och Margareta Nachmanson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:K286, 2001/02:K328 och 2001/02:K371 yrkande 31 i denna del.

Ställningstagande

I en rättsstat är det viktigt att medel står till buds som garanterar den enskilde medborgarens rätt till en säker och snabb handläggning av ett ärende. Detta är enligt vår mening särskilt angeläget vad gäller fall av myndighetsutövning mot den enskilde. Den enskildes ställning gentemot den offentliga förvaltningen bör därför stärkas genom införandet av en s.k. dröjsmålstalan. En sådan talan ger den enskilde en möjlighet att i domstol få prövat om ett förvaltningsärende onödigt uppehålls hos den myndighet som har att fatta beslut i ärendet. Möjlighet till dröjsmålstalan bör enligt vår mening finnas avseende förvaltningsärenden som omfattar myndighetsutövning mot den enskilde. Vi anser mot denna bakgrund att regeringen, i enlighet med vad som anförs i motionerna 2001/02:K286, 2001/02:K328 och 2001/02:K371 yrkande 31 i denna del, bör lägga fram förslag till lag om dröjsmålstalan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3. Bemötandefrågor (punkt 4)

av Åsa Torstensson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:K371 yrkande 31 i denna del, 2001/02:So240 yrkande 3 och 2001/02:So626 yrkande 3.

Ställningstagande

I förvaltningslagen finns angivet vilka rättigheter medborgarna har i fråga om att ta del av handlingar, information m.m. Det som saknas är enligt min mening riktlinjer för bemötande av medborgarna. Behovet av ett värdigt bemötande av medborgarna gäller alla myndigheter som t.ex. försäkringskassor, arbetsförmedlingar och taxeringsmyndigheter. I förvaltningslagen bör därför införas ett tillägg angående bemötandefrågor. Med bifall till motionerna

2001/02:K371 yrkande 31 i denna del, 2001/02:So240 yrkande 3 och 2001/02:So626 yrkande 3 bör riksdagen som sin mening ge regeringen detta till känna.

4. Alkoholfri representation (punkt 9)

av Per Lager (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:K360 och 2001/02:K387.

Ställningstagande

Arbetslivet är ett område som jag anser bör vara alkoholfritt. Statliga medel skall inte användas för alkoholköp. Detta är enligt min mening ett viktigt skäl för en alkoholfri offentlig representation. Det viktigaste skälet är emellertid att det är ett konkret sätt för stat, landsting och kommun att visa solidaritet med dem som har eller riskerar att få alkoholproblem. Som ett föredöme för övrig offentlig verksamhet bör därför all representation i riksdagen och den statliga förvaltningen vara alkoholfri. Detta bör, med bifall till motionerna 2001/02:K360 och 2001/02:K387, ges regeringen till känna.

5. Tillsättning av högre statliga tjänster (punkt 10)

av Per Unckel (m), Lars Hjertén (m), Nils Fredrik Aurelius (m) och Margareta Nachmanson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:K60 yrkande 9 och 2001/02:K236 yrkande 17 och avslår motion 2001/02:K203.

Ställningstagande

Enligt vår uppfattning bör regeringens utnämningssmakt ses över i syfte att öka öppenheten vid tillsättningen av statliga myndighets- eller verkschefer och andra topp tjänster. En möjlighet att öka detta inflytande skulle kunna vara att låta kandidater till sådana tjänster frågas ut offentligt inför det riksdagsutskott som bereder ärenden som rör myndighetens eller verkets område. Regeringen bör utreda frågan och återkomma till riksdagen med förslag i dessa frågor. Vad som nu har anförts bör med bifall till motion 2001/02:K60 yrkande 9 och 2001/02:K236 yrkande 17 ges regeringen till känna. Vi anser däremot inte att något tillkännagivande enligt motion 2001/02:K203 är påkallat.

6. HBT-kompetens inom offentlig förvaltning (punkt 13)

av Kenneth Kvist (v), Mats Einarsson (v), Per Lager (mp) och Helena Bargholtz (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:L367 yrkande 17 och 2001/02:L371 yrkande 29.

Ställningstagande

Vi anser att kraftfulla åtgärder bör vidtas för att på alla områden motarbeta fördomar, okunskap och olika former av diskriminering av på grund av sexuell läggning. En ökad HBT-kompetens inom den offentliga sektorn är av stor betydelse, inte minst för att motverka ohälsa och för att stärka dessa gruppers rättssäkerhet samt deras tillgång till utbildning och god social omvårdnad. Med bifall till motionerna 2001/02:L367 yrkande 17 och 2001/02:L371 yrkande 29 bör riksdagen som sin mening ge regeringen detta till känna.

Särskilda yttranden

Metod för att belysa jämställdhetsperspektivet i förvaltningen

av Per Lager (mp).

Jämställdhetsperspektivet bör ingå i alla beslut, vid utformning av alla verksamheter, på i stort sett alla områden i samhället (s.k. jämtegrering). Jag anser att regeringen bör uppmuntra och stödja genomförandet av olika metoder för jämtegrering. Som ett exempel på jämtegrering vill jag peka på 3 R-metoden, som har tagits fram av Kommunförbundet. 3 R-metoden har applicerats med gott resultat i vissa nämnder, deras tillhörande förvaltningar och verksamheter.

Poströstning

av Per Unckel (m), Lars Hjertén (m), Nils Fredrik Aurelius (m) och Margareta Nachmanson (m).

Principiellt anser vi att poströstning bör anses vara en myndighetsuppgift som inte skall hanteras av ett enskilt bolag. En förändring av ansvaret för röstmottagandet bör enligt vår mening vara möjlig att genomföra inför valåret 2006. Vi har dock noterat att regeringen avser att på lämpligt sätt låta följa upp och utvärdera 2002 års val med avseende på bl.a. genomförandet av förtidsröstningen. Vid angivna förhållanden anser vi att resultatet av denna utvärdering bör avvaktas.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2000/01:151 Regeringens förvaltningspolitik.

Följdmotion

2001/02:K1 av Ola Karlsson och Jeppe Johnsson (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening om tillämpningen av offentlighetsprincipen hos anställda inom förvaltningen i enlighet med vad som anförs i motionen.

Motioner från allmänna motionstiden

2001/02:K60 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

9. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om införande av ett nytt förfarande vid utnämningar av högre statliga tjänstemän i enlighet med vad som anförs i motionen.

2001/02:K203 av Rolf Gunnarsson (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utnämningssystemet för bl.a. landshövdingar/generaldirektörer, ambassadörer m.m.

2001/02:K236 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utnämningmakten.

2001/02:K237 av Inger Lundberg m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om komplettering av handlingsprogram för statlig verksamhet med riktlinjer om all statlig verksamhets ansvar för att bidra till regional utveckling.

2001/02:K239 av Sylvia Lindgren och Christina Axelsson (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att underlätta kontaktmöjligheterna mellan medborgare och myndigheter.

2001/02:K245 av Mats Einarsson m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till sådan

ändring i förvaltningslagen att den sökande garanteras skriftligt besked om beslut enligt vad i motionen anförs.

2001/02:K286 av Maria Larsson (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om översyn av förvaltningslagen med syfte att sätta en tydlig tidsgräns för myndigheters svar till medborgare.

2001/02:K328 av Ingvar Svensson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lag om dröjsmålstalan enligt vad i motionen anförs.

2001/02:K360 av Tuve Skånberg och Fanny Rizell (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen och riksdagsstyrelsen som sin mening vad i motionen anförs om en policy för alkoholfri representation för statlig förvaltning och för riksdagen.

2001/02:K371 av Agne Hansson m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införandet av en medborgarnas rättighetslista.

2001/02:K387 av Eva Zetterberg m.fl. (v, kd, fp, mp, c, s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om alkoholfri representation.

2001/02:Ju388 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att alla anställda inom offentlig verksamhet skall få grundläggande information om meddelarfriheten som tillkommer dem enligt yttrande- och tryckfrihetsgrundlagarna.

2001/02:L367 av Ana Maria Narti m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kunskapen om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation hos nyckelgrupper inom den offentliga sektorn.

2001/02:L371 av Tasso Stafilidis m.fl. (v, s, c, fp, mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de som verkar vid myndigheter har bättre kompetens i HBT-frågor.

2001/02:Sf402 av Matz Hammarström m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs om behovet av jämtegrering.

2001/02:So240 av Kenneth Johansson m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i förvaltningslagen kring bemötandefrågor.

2001/02:So626 av Viviann Gerdin och Lena Ek (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det i förvaltningslagen bör införas ett tillägg angående bemötandefrågorna.

2001/02:T56 av Per-Richard Molén m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om röstmottagandet i samband med poströstning.

2001/02:T465 av Sven Bergström m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att myndigheter skall erbjuda samtliga tjänster som intelligenta tjänster fr.o.m. den 1 januari 2004.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det bör ankomma på regeringen att ge erforderliga uppdrag åt myndigheter och att tillskjuta medel inom ramen för utgiftsområdena för att förverkliga idén om en myndighetskontakt.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad användarvänlighet i myndigheternas IT-baserade information.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att genom regleringsbrev tillse att alla myndigheter senast den 1 januari 2003 är anpassade till ett gemensamt SHS-system.

2001/02:A211 av Maria Larsson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

14. Riksdagen begär att regeringen vidtar åtgärder för att komma till rätta med osakliga löneskillnader för handläggarna i Regeringskansliet, i enlighet med vad som anförs i motionen.